

Adalékok Dániel könyvének datálásához

FEHÉR SÁNDOR

Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem (OR-ZSE)

alexander_white@hotmail.com

Dániel könyvének datálására vonatkozóan összetett, filológiai-szövegkritikai jellegű vizsgálatokat végeztem, felhasználva a rendelkezésre álló szakirodalmi adatokat. A vizsgálat a következő területekre terjedt ki.

A Maszoréta Szöveg (MT) datálásánál figyelemmel kell lennünk arra, hogy a szöveg szerkesztéseken ment keresztül, feltehetően modernizálódott is, még ha nem is teljes mértékben. Mégis, ezek mellett is számottevő eredményre vezet, ha megvizsgáljuk a héber szövegben a datálásra utaló nyomokat, és azokat összevetjük más könyvekével, elsősorban a Tóra könyveivel, majd a Krónikák – Ezsdrással. Ebben segítségünkre lehet a szövegben található egyes arámi, perzsa, akkád és görög szavak elemzése is.

Ezután a vizsgálat tárgya az MT és az LXX feltételezett *vorlagéja*. Az általánosan elfogadott álláspont szerint az MT és az LXX egymástól eltérő, de egyaránt héber szövegből fejlődött. Ezt a kérdést járom körül az ezzel kapcsolatos érvek és ellenérvek vázlatos áttekintésével.

Harmadik pontként az MT LXX-hez és qumráni töredékekhez való viszonyával foglalkozom. Ezen belül is először az LXX és Theodotion „között” érdemes az MT-t elhelyezni. Majd a qumráni töredékre rátérve, azok vázlatos áttekintésével eldönthető például az a kérdés, hogy a (sokkal későbbi) MT megbízhatóságban vetekszik-e az imént említett két görög fordítással. A qumráni töredékek közül néhányval kapcsolatban érdemes megvizsgálni, hogy szövegforrásként használhatták-e Dániel könyvének az írásában vagy szerkesztésében (elsősorban a 4Q242 és a 4Q248).

Végül a könyv datálásában segíthet még az a tény, hogy a könyv elhelyezése (legalábbis a héber kánonban) a Ketuvimban és nem a Neviimben szerepel. A kérdés megválaszolásához megpróbáljuk megfejtetni, hogy mi alapján rendezték a héber Bibliában a könyveket a Ketuvim és Neviim csoportokba.

Mindezeket figyelembe véve lehet megállapításokat tenni az ős-szöveg körülbelüli eredeti keletkezési idejére, illetve a könyv szerkesztésének lezárására.

A poszterem a kutatási folyamatot és a kutatási eredményeimet tartalmazza.